

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA.

PERIODICH SATÍRICH, HUMORÍSTICH, IL-LUSTRAT Y LITERARI.

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA.

2 CUARTOS CADA NÚMERO PER TOT ARREU.

NUMEROS ATRASSATS 4 CUARTOS.

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, 20
BARCELONA.

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre: Espanya 8 rals.
Cuba y Puerto-Rico, 16.—Estranger, 18.

DEVANT LA LLEY.

—Dèu lo guard' vosté es l' advocat?

—Sí senyora, per servirla.

—Bueno, pues jo venia... Veurá, una servidora 's diu Manela, y gracias á Dèu ja pot informarse allí ahont vulgui, que ningú pot dir de mí la més petita cosa. Donchs bueno, jo vinch per una mala llengua de vehina, perque vosté me la fassa dur á la galera, encare que m' haja d' empenyar fins l' últim drap que porto á sobre. Si senyor, estich que trech foch pèls caixals, y sino qu' es una mala comparansa, ja 'm voldria reventar aquí mateix, si jo no la veig tancada per tota la vida. Si senyor, sí, encare que m' hagués de anar á trobá 'l govern de Madrit, no vull que se 'n riga. ¡Ay senyor! Aixó es trist, que una 's tinga de valdre sola. ¡Ay si jo tingués unas calsas, no se 'n riuria la descarada! Pero per aixó no se 'n riurá. La lley es lley no es veritat? Y vosté qu' es de justícia 'm farà de pare. Ja cal que la apreti; per diners no estiga. Si s' ha de untar ab algú, que ja sabém, que cosa es aixó, demani, que allí ahont no arribi la Manela, hi arribará algú altri, que may faltan personas de bè en aquest mon, y gracias á Dèu sense dar alas á las malas llenguas, jo tinch bon costat. Encare no hi dit res per aixó: de primer hi volgut vernirlo á trobar á vosté perque 'm donga un camí.

—Senyora, si no s' explica...

—Tè rahò; parlant las personas s' entenen. Ja veurá, jo estich rellogada á casa d' aquesta mala sort, que valdria més que no mantingués aquell gandulotí que l' hi dona uns farts de llenya! y que la justícia l' hi hauria de posar la má á sobre, perque ja ha estat més vegadas á la presò, que cabells no tinch al cap, y que aixó jo l' hi puch aprobá perque jo hi anava ab ella á portarli pacatillas: pues sí, una servidora es planxada, perque mal m' está 'l dirho, tinch bons cinch dits á cada ma per guanyarme la vida honradament, y no vull fer com més de quatre que.... bè, ja 'm pot entendre. Pues, com ja l' hi he dit, jo treballe fora á casa, y una dona sola, pobreta, s' ha de valdre de tota classe de colomias per anar marxant, y naturalment un pis per mi era massa, y quan vá morir la mare que al cel siga, vaig pensar de buscarme una casa per viure com rellogada: d' aixó fá uns sis mesos. Veurá; eram per tots Sants que vá morir la mare. ¡Ay pobreta! Si ella no faltés no 'm veuria com are 'm veig; pero era vella y, un hom ja s' ho temia. Veurá, jo tinch trenta cinch anys, donchs fassí 'l compte. Jo per ella no 'm vaig voler casar, y que fora bèn casada! hauria pogut estar com una reina; pero què vol ferhi! Per no deixar la mare, vaig dir al que 'm pretenia, que no podia ser y velhiquí, y naturalment, sola y desamparada, la gent aviat murmura; pero la taca no hi sigui, la pols bufant se 'n vá. No obstant, tinguin ó no tinguin rahò, sempre hi ha malas llenguas que ofenen, y vaig dir ca, ca. Jo coneixia á la Quima, aquesta mala sort de qui parlavam, aixis no l' hagués vista may; y velhiquí que tant ne vuy tant te 'n daré, 'ns vam entendre y 'm vá llogar un quartet á casa seva, á la part del detrás, xich com un cop de puny, per quatre pessetas cada mes, sense la vida, perque no m' agrada está á la deria de ningú; sempre he volgut menjá lo que m' ha donat la gana: si tinch un pollastre 'm menjo un pollastre ó sino una arengada, y aixis, jo quan torno de la botiga que planxo, qu' es al carrer de la Fló del Lliri, passo per santa Catarina y compro qualsevol coseta, pel vespre, com que de bon demati ja hi he anat y ja hi deixat l' olla al foch ab la carn, 'm faig una mica d' escudella, la carn d' olla y pari de contar. Al vespre un xich de bacallá ab patatas, en fin la pobresa y encare Dèu n' hi do, sempre 'n tingués. Pues bueno, aixis una es més independent, de modo que may en los sis mesos qu' estich á casa seva l' hi haguda de menester per una punta d' agulla: en cambi vaig notar que 'm prenia 'l carbò; després á cad punt, Manela, que tè aixó, Manela que tè alló altre, pero jo prenia paciència, per no arribar al punt á qu' hem arribat are. Pero ja veurá, bo, bo, vol dir bobo, y francament, de las cosas entre poch y massa. L' altre dia aquest fulano que manté, qu' es un trastot, no 's trobava gaire bè, y com ella no es bona més que per enrahonar tot lo dia pèl vehinat y rebre bastonadas d' ell, no vá saber ferli una mica de caldo. T' arribo jo á casa, y com qu' una, gracias á Dèu, tè bon cor, l' hi vaig arreglar una tasseta de caldo, y ¡amigol

vá ser com posar oli en un llum, y... potsé 'l mol

—No, no senyora, jo vaig escrivint una altra cosa y...

—Pero no m' escolta.

—Sí, dona, si, digui...

—Pues l' endemà 'n vol de morros y malas caras?

Jo vaig preguntarli que tenia y 'm vá dir que l' seu l' hi havia pegat perque diu que no es bona per res y que jo que no hi tenia cap obligació vaig fer més per ell que no ella que era la seva promesa.—Veurás noya, jo ho vaig ferho ab fi de bè...

Aixó vá passar, ells ván tornar amichs; pero jo vaig reparar que 'l meu caldo cada dia era més flach y aixó provenia de que la senyora me 'n treya la fló per darla al seu perque no l' hi digués gandula. Jo soch molt prudent, un altre al meu puesto n' hi hauria dit á la alsada de un campanar; pero jo no més l' hi vaig dir que no ho fés més.—L' qué? 'm vá dir plantant-me cara.—No pèndrem lo caldo.—Ay la llaminera! Que 't pensas que soch com tú?—Que vols dir?—Que 't fás tants requisits y valdria més que fessis dsr missas per ta mare.—Ja véu, senyor daixonsas, quin ciri trencat! Vés que tenen que veure las missas ab lo caldo. Jo l' hi vaig dir que 's cuidés d' ella, que valdria més que no fés enrahonar á la gent; ja véu que aixó no es faltar á ningú, pues no l' hi vaig dir un mot de més, l' hi juro per aquet sol que m' ilumina, y ¡fill meu! 'n vol veure de llengua desencadenada? M' vá dir tot lo que l' hi vá venir á la boca, fins me vá dir, mala... Per aixó vinch, perque la tanquin, pues m' han assegurat que per aixó la poden dur á la galera.—Oh y després 'm vá treure de casa sense tornarme 'l lloguè dels tres dias que faltavan per acabá 'l mes.—Ja ho sap, vull que l' hi fassin tornar aquests dias, y que l' agafin: ¿sent?

—Y qué més l' hi vá fer?

—Ay ay, encare no es prou?

—No, senyora.

—Y no la farà tancar á la galera?

—No hi ha motiu, per aixó...

—Con que no hi ha motiu? Vamos, ja entench la en-sarronada, á vosté l' han comprat. Pero no sé 'n riurá ni ella ni vosté. Ja 's recordarán de qui es la Manela.

—Tinguí cuidado com parla...

—Sí, bè; ja ho sabia, tots son uns dallonsas y gent de justícia, més tonto es qui s' hi embolica.—Pasihobé.

J. DERN.

PER UN TUMOR.

—Pero senyora Agustina, lo meu metje es tant jove que no gosaré.

—Ja veurá Matilde, es un mal que no pot jugarhi, al últim també hi haurá de caure á las mans de un ó altre y com més aviat s' hi decidexi millor. Al cap de

Un matrimoni de conveniència, que 's proposa establir al mitj del carrer d' Aragó y de Marina, tallant en dos casi tots los carrers del Ensanche. Barcelona en pés está contra aquesta solució.

* * *

Un ciutadá:
—Demano la paraula.
—¿Per quin motiu?
—Vosté ha dit que Barcelona en pés está contra aquesta solució, y jo 'n soch partidari.
Al dir aixó ab molt calor, mou desmesuradament los brassos y l' hi cau una cartera.
—Arreplegui aquesta cartera.
—Gracias. No calia sino que l' hagués perduda! La duch plena d' accions de Fransa y Martorell que ab aixó del enllás farán una gran puja.

* * *

En Rius y Tauler vá anar á visitar á la comissió de ingenyeres que vá venir á estudiar l' assumpto.
En lo discurs que vá pronunciar s' hi troba una frase oportuna:
«Desde l' any 1841, vá dir, tots los Ajuntaments de Barcelona havian bregat per treure las murallas qu' enrotllavan aquesta ciutat, y si á l' any 1854 tinguerem la fortuna de treurelas al crit de llibertat, ¿perqué á l' any 1881 vol tancar-se á la hermosa Barcelona dintre de una muralla de ferro?»

* * *

Molts se preguntan:
¿Qué farà la comissió dels ingenyeres?
Aqui vé l' ocassió de desplegar l' *ingeni*.
Si considerém que formava part de aquesta comissió lo Sr. Echegaray, hém de creure que no hi haurá dificultat que no 's venci.
Lo Sr. Echegaray está acostumat á desarròllar accions molt més complicadas sobre l' escenari.
Pero ay! que regularment los dramas del Echegaray acaban ab una catástrofe.
Dèu fassa que la víctima d' aquesta catástrofe no siga l' Ensanche de Barcelona.

* * *

L' idea millor que ha sortit fins are, es la que ha exposat l' empresa del ferro-carril de Sant Joan de las Abadessas.
La part antipática del enllás, després de tot, no es sols la circumstancia de que atravesi la capital, sino la de que se sacrifici una ciutat als interessos de una empresa.

Si l' enllás se realisa pèl carrer de Aragó, un cop s' hajan sentat los rails, y 's registri una desgracia cada dia, tothom cridarà; y si 's tracta de desfer aquest disbarat, costará una pila de mils duros d' indemnissació.
Y vels' hi aquí, que Barcelona després de ser molt tonta, pagarà 'l beure.

* * *

Hi ha més encare.
Ab lo mateix dret que l' empresa de Tarragona y Fransa, vindrán altras empreses y demanarán l' enllás per diferents carrers; y vels' hi aquí que l' Ensanche serà com un engrahellat de ferro-carrils.
Pero supósinse que 'l govern diga: «que passi tothom pèl carrer d' Aragó.»
Llavors l' empresa de Tarragona y Fransa, propietaria de la línia d' enllás, dicta las lleys á totas las demès empreses, y ab diners ó ab dinadas realisa 'l gran negoci, en detriment del bon servey públich y de la baratura dels transports.
De totas maneras l' hi surten los comptes.

* * *

Prenent péu d' aquestas consideracions la empresa de San Joan diu:
Que no 's fassa la concessió del enllás á cap empresa particular: que se adjudiqui á Barcelona: que l' Ajuntament construeixi la línia de la manera més convenient, y que totas las empreses que vulgan servir-se'n, se regeixin per unas tarifas iguals, donantse la ganancia al municipi de Barcelona.
La solució es acertada.
Veyám perqué:

* * *

En primer lloch es molt just que Barcelona que sofreix los perjudicis, se compensi gosant los beneficis corresponents.
Segon: si l' enllás dona mals resultats, podrá ferse la modificació més oportuna, sense indemnissar á ningú.
Tercer: lo comers y 'l tráfeh no quedarán perjudicats ab tarifas capritxosas com las que podría establir una empresa particular, sino que totas las empreses passarán pèl mateix adressador.
Ja veuen com després de tot aquesta es la solució justa del problema.

Si tingués temps y espay los parlaria detingudament de la biblioteca *Artes y letras* que ha comensat á publicar la casa editorial Verdager y Domenech.
Com á perfecció no s' ha fet may res igual á Espanya.

Com á baratura, dintre de la perfecció, no conech res igual ni á Espanya ni al extranger.

Per dos pessetas senmanals se repartiran dos tomos y dos fotograbats cada mes, de manera que al cap de l' any lo suscriptor tindrà per 96 pessetas 24 tomos y un album de 24 láminas.

Los tomos riquissimament enquadernats, pléns de una ilustració esmerada tenen de 350 á 450 planas, y son originals dels principals autors. Fins are n' han sortit tres y hém quedat sorpresos davant de tanta elegancia, bon gust y perfecció.

Comprenen las *Tragedias de Shakespeare*, traducció de Menendez Pelayo, *Fortuny*, original de Joseph Ixart y *Cuentos de Andersen* traduhits per J. Roca y Roca. Lo primer té ilustracions dels principals artistas alemanys; lo segon heliografias de 'n Goupil, y preciosos grabats reproducció del principals quadros de'n Fortuny; y 'l tercer dibuixos del Apeles Mestres, en los quals lo popular dibuixant ha donat una mostra brillant del seu talent.

Los foto-grabats son reproduccions de quadros notables dels més celebrats artistas contemporans. Gerome, Boulanger, Neuville etc. etc.

L' industria editorial barcelonina, ha donat un gran pas ab la publicació de la biblioteca *Artes y letras*.

Si deslijan més detalls, passin per la llibreria de'n Lopez y veuran la mostra.

Lo Sr. Fontrodona ha citat á la *Vanguardia*.
Ha arribat á missas ditas
puig ja no es lo qu' era nn dia;
pero ¡ay senyor! qui 'u diria
que fós un home de citas!

Cassat al vol, en l' *Ateneo Barcelonès*, ahont s' ha obert una exposició de la qual nos ocuparem un' altre dia:

Una senyora parada davant de un quadro, exclama:
—Aquest quadro té massa color.
Lo pintor l' escolta y diu:
—Aquestas senyoras son terribles! 'Ls hi sab gréu que un quadro linga massa color: tot lo voldrian per la seva cara.

Definició que trech de un periódich francés:
—¿Qu' es opereta?
—Opereta es lo *patuà* de la música.

QUENTOS.

En una casa de banys hi entra una dona grossa com una bota de set cargas.
Un fulano que la véu entrar diu á un altre:
—No sé entendre com s' ho farà per pendre un bany: una dona aixis no hi cab dintre de una banyera.
Resposta del altre:
—Si no cab dintre de una banyera, pendrá 'l bany en dugas.

A casa de una marquesa tots los dilluns hi ha recepció, á la qual hi acuden un gran número de familias poderosas, parantse á la porta molts carruatjes.
Un pobre aprofita aquesta reunió de gent, per anar á demanar caritat y exclama presentant la mà:
—Jo també rebo 'ls dilluns: una caritat per mor' de Déu.

En una societat de beneficencia se dona compte de una sollicitud demanant socorro, en la qual s' hi llegia 'l següent informe:
«Es filla única de un pare que vá morir sense fills y cuyda dels seus germans.»
Lo president exclama:
—¿Qué volen que 'ls diga! 'M sembla que en tot aixó hi ha una exageració evident.

Un galant diu á la seva xicota.
—No tinch cap necessitat d' estimarte.
La xicota al galant:
—Ay, ay ¿perqué?
—Perque tú mateix dius que m' estimas per dos.

En la catedral de una ciutat del Mitj-dia de Fransa, notable per las sevas bellessas artísticas y visitada per un gran número de forasters, s' hi venera l' imatge de Sant Judas, patró dels viatjants.
Quan un foraster recorra 'l temple, al arribar á la altar de Sant Judas, l' escolá que l' hi serveix de cicerone l' invita á ajenollarse y á resar pèl sant. Mentres tant encen un parell de ciris.
Després de l' oració, l' hi demana cinquanta céntims.
Lo foraster se queda tot estranyat, y ell l' hi diu:
—Com que durant la seva oració s' ha gastat cera, aquests cinquanta céntims son per ar compr ciris.

TRENCA-CAPS.

XARADAS.

I.

Per treure d' eixa tres-quatre tant quinta com are hi há lo primer prima-segona es per mí la llibertat. Pues aixis com are á Fransa no 'ls acullirian pas, á la forsa ó bè per ganas lo mèu tot traspasarán.

VILA DE L' OS.

II.

Mon dos-hu té un dineral tant en or com en papès, y he tot que queda dos-tres si malgasto sols un ral.

ENDEVINALLA.

Tinch llansa sens ser guerrero, tinch caixa sens ser fuster, tinch molas sens ser parayguas, tinch rodas sens ser corder.

UNA NOYA MACA.

LOGOGRIFO NUMÉRICH.

1 2 3 4 5 6 7.—Nom d' home.
1 2 3 4 5 6.—Lo que molts voldrian ser.
6 2 3 4 5.—Lo que tothom voldria tenir.
5 6 1.—Tres lletras consonants

JUTJE DE PAU.

TRENCA-CLOSCAS.

Y Cal Poca fé Formar ab aquestas lletras degudament combinadas lo títol de una pessa catalana.

METE Y SAGA.

CONVERSA.

—Ola, Sr. Anton ¿que vé de sopar?
—¿Qué diu home! Si jo no sopo!
—¿Y donchs?
—Quan vinch de passejar, al llit á reposar.
—¿Y ahont ha passejat?
—Al... Tots dos ho hém dit.

UN MERITORI Y C.^a

ROMBO.

Primera ratlla horisontal y vertical: lo qui no las té totas; 2.ª part del cós humá; 3.ª busquin per América; 4.ª bona qualitat per anar á las Córts; 5.ª lo que té tota la gent llogada; 6.ª cria militar.

RATA D'ESCRITORI.

GEROGLIFICH.

V O
+
Ab ON
I
+
A tífus I

NET NEBOT DE M. DE R.

SOLUCIONS

A LO INSERTAT EN L' ULTIM NÚMERO.

1. XARADA 1.ª—Sa-ma-ri-ta-na.
2. IDEM 2.ª—Ter-ros.
3. SINONIMIA.—Roda.
4. ENDEVINALLA.—La vida.
5. MUDANSA.—Rata, Gata, Pata, Mata.
6. QUADRAT DE SÍLABAS.—Ra mo na Mo des ta Na ta lio
7. LOGOGRIFO NUMÉRICH.—Marcelino.

ROBERTO STAGNO.—Ópera en 5000 lire, representata nel Governo Civile.

Roberto:
Oreste e Adolpha:
Il Pubblico!

Ah! Pietà, pietà di me
Ah risolversi non sa
Vediam, vediam signori
Dove, dove canterà.
(Acte 3.me de l' Opéra.)